

מסורת הש"ס

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ד.

תורה אור

1. כי הנה היום בא בער בתנור והיו כל ימים וכל עשה רשעה קש וזלזתו שמש צדקה ומרפא בנפיה ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק:
2. ויהיה לכם יריא שמי שמש צדקה ומרפא בנפיה ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק:
3. שדי לא מקאנהו שגיא בה ומשפט ורב צדקה לא יענה:
4. גדול אדוניו ורב כח לתבונהו אין מספר:
5. ימיהו יי נאדרי בבח ימיהו יי תרעץ אויב:
6. חמה אין לי מי יתנגי שמיר שית במלחמה אפשעה בה אציתנה ישיעוהו כו ד אל קדוש וגם יי נקם יי ובעל חמה נקם יי לצרו ונטר הוא לא יכיר:
7. ויהי ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים הנכאים על ירדן: זכריה יכ ט אף לא בעי ישלח יי אב פבדו לן שעי:
8. איוב כו כד ענה ענה ענה אישמונה וזאת לא יקה עד גא אשר לו המשפט ותתתי:
9. יחזקאל כא לב אוי לקם כי נדרדו ממני שד לקם כי פשעו בי ואניכ אפרם ונקמה דברו עלי כובים:
10. חושע ז יג ואני יסרתי חזקתי וירעם ואל יחשבו ירע חושע ז טו רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקד עליכם את כל עונותיכם:
11. עמוס ג ב חללה לך מעשת כדבר הוה לחמית צדיק עם רשע ויהי כצדיק כרשע חללה לך חשפט כל הארץ לא יעשה משפט:
12. בראשית יח כה ואמרתי לאדמת ישראל בה אמר יי הנני יצאך ויראצתי תרבי מתערה וקברתי ממך צדיק ורשע:
13. יחזקאל כא ח וכן חזרו ובתולה וטף ונשים תכרנו למשחית ועל כל איש אשר עליה חטא אל תגשו וממקדשי תחלו ויחלו באשם ויחזקו אשר לפני תבית:
14. יחזקאל ט ו אלהים שופט צדיק ואל זעם בכל יום:
15. לפני זעמו יי יעמוד ומי יקום בחרון אפי וקמו נקבה כאש ויחזקו נקמה ממנו:
16. נחום א ו

חימה אין לי שכבר נשבעתי. ואין להקשות מפרק ד' נדרים (נדרים לב) דמוכח דמשה הרגו לחימה דאכא לשנויי מרי חימה הוו דמשיני נמי התם ^ז **וְהַיִּינָן דר' אלכסנדר.** פ"ה דקאי אהיה דקאמרין לעיל דאין הקדוש ברוך הוא נא נטרוניא עס צרימיו ולא נהיאל פירושו דהא איפסיק ליה טובא ונראה לר"מ דקאי אהא דסליק כאן ישראל כאן צעודי כוכבים וקאמרין דצעל חימה קאי צעודי כוכבים והיינו דרבי אלכסנדר דקאמר ציוס ההוא אבקש שאם לא ימצא להם זכות ישמידם והיינו נמי דרבי דלמר שיש חילוק בין ישראל לעודי כוכבים: **בניניו שלהם.** פירוש נמשה שלהם מה נורא מעשיך (תהלים טו) מתרגמין מה דחילין אינו מניגול דילך: **שהיה בידם לפחות.** והא דלמרי צסוף חוקת הצנים (צ"צ דף פ: מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין היינו דנבר שידוע שלא קבלו אס ימחו ^ז : וידוע

כתיב ^ג **שדי לא מצאנוהו שגיא בח** וכתב ^ג **גדול אדוניו ורב כח וכתב** ^ה **ימינך ה' נאדרי בכח לא קשיא כאן בשעת הדין כאן בשעת מלחמה רבי חמא בר' חנינא רמי כתיב** ^ה **חימה אין לי וכתב** ^ז **נוקם ה' ובעל חימה לא קשיא** ^ז **כאן בישראל כאן בעובדי כוכבים רב חנינא בר פפא אמר חימה אין לי שכבר נשבעתי מי יתני שלא נשבעתי אהיה שמיר ורשית וגו' והיינו דאמר רבי אלכסנדר מאי דכתיב** ^ה **והיה ביום ההוא אבקש להשמיד את כל הגוים אבקש ממי אמר הקב"ה אבקש בניניו שלהם אם יש להם זכות אפרם ואם לאו אשמידם והיינו דאמר רבא מאי דכתיב** ^ה **אף לא בעי ישלח יד אם בפידו להן שוע אמר להן הקב"ה לישראל כשאני דן את ישראל אין אני דן אותם בעובדי כוכבים דכתיב** ^ה **ענה עוה אישמונה וגו' אלא אני נפרע מהן כפיד של תרגולת דבר אחר אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט כפיד של תרגולת שמגקרין באשפה אני מצרפן לחשבון גדול [שנאמר אז בפידו] להן שוע [דבר אחר] בשכר שמשוועין לפני אני מושיע אותם והיינו דאמר ר' אבא מאי דכתיב** ^ה **וואנכי אפרם והמה דברו עלי כובים אני אמרתי אפרם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כובים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב** ^ה **ואני יסרתי חזקתי ורעותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו ורעותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שני יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב** ^ה **רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה** ^ה **סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידו רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולא אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון ידיעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשינן ומעיינן אינהו לא מעיינן אמרו ליה לימא לן מעט מעט שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו הוה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע ^ה **חולין הוא מעשות כדבר צדיק עם רשע ולא והכתיב** ^ה **וממקדשי תחלו** ^ה **ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב** ^ה **אל זועם בכל יום וזעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור** ^ה **"ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע** ^ה **אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיון אותה רגע חוץ מבזעם הרשע דכתיב ביה****

היום הכה. השמש הכהה דכמה דוכתיב קרין לשמשא יומא: **ויאלסם ופסחם.** סיפא דזרחתה לכס הוא. ופסחם לשון שומן וריציו ועוצי כמו (תרגום בראשית ה) פסחו וסגו וכמו (איוב לה) ולא ידע צפס מאל: **לא מלאנוהו שיהא שגיא כה צעם הדין.** אס יגיא כמו יתמיצו כולם כליות: **ר' אחא בר חיננא אמר סרייכו ישראל.** וה"ק א"ע שצעל חימה אני חימה אין לי כבר נשבעתי מקלף עליך: **מי יסני.** סיפא דהאי קלא הוא: **שמיר ושיע.** לשון ארץ גזירה ומורבן ודוגמתו (איכה ג) השאת והשצר: **והיינו דרבי אלכסנדר.** אדלעילא קאי דאין הקב"ה נא נטרוניא עס צרימיו: **בניניו שלהם.** צספר זכרון מעשיהם: **ואם לאו אשמידם.** זכרין אפקוד עליהם ולא נחמלה כי אס דקדוקו דלמרינן לעיל ג. מקדרי עליהם חמה מנמקה אולי יצעטו: **והיינו נמי דאמר רבא.** שהקב"ה דן עובדי כוכבים ^ה **דקדוק: עוה עוה עוה אשמונה.** עיווי עיוה ולעוה אשמונה וכן תרגם יונתן מוציחון מבו צמוציון אספרע מיינון: **כפיד.** ניקור ציקדורא"ל צלע"ו שנתקין מעט מעט. וכן נפרע מהן מעט מעט נחסתר פנים צויה לאכול לפדותם מעונותיהן כדי שיזכו לעוה"ב: **לס שוע.** אני נותן להם פדיון כמו (שמות ד) ויושע ופרק וכמו (צ"ק דף פ.) ישוע הכן לישראל צממונם והיינו כויד של תרגולין פורעין מעט מעט ונושך צלדקה: **ידעסי.** אהצתי כמו (תהלים ה) ידע ה' דרך צדיקים וכמו (שמות ג) ואלדען צסם: **מאן דאיה ליה סיסיא.** זעם: **ברחמיה מסיק ליה.** מעלהו על אוהבו. והנס וזעפס (בראשית מ) מתרגמין נסיסין. לשון אחר סוסיא כמו שפעקו רע את אוהבו מעלין עליו כדי שימות: **נפרע ממנו מעט מעט.** כן ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותיהן צעוה"ז כדי שיזכו ליום הדין ועובדי כוכבים ^ה **אינו נפרע מהן כלל כדי לטורדן מן העוה"ב.** ופקידה משמע מעט מעט כאלס שפוקד את ציורו דפרקים: **ממקדשי תחלו.** גבי ^ה **אריצעה משחיתים צאלו להשחית את ירושלים כתיב ציחוקאל: וזעם צלל יוס.** ואפילו הכי קיימין וכתיב מי יעמוד: **ציחיד.** מי יעמוד: **צצור.** אף על גב דכלל יוס וזעם מתקיימין:

את אמר להו אמשול לכם משל למה"ד לאדם שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו הוה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע ^ה **חולין הוא מעשות כדבר צדיק עם רשע ולא והכתיב** ^ה **וממקדשי תחלו** ^ה **ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב** ^ה **אל זועם בכל יום וזעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור** ^ה **"ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע** ^ה **אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיון אותה רגע חוץ מבזעם הרשע דכתיב ביה**

רבינו חננאל

ורשעים נדונין בה שנאמר כי הנה היום בא בער בתנור והיו כל ימים וגו' לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא וצדיקים מתרפאין בה דכתיב וזרחתה לכם יריא שמי שמש צדקה ומרפא בכפיה וגו' ולא עוד אלא שמתעוררין בה שאמרו ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק: ותעשה אדם כדני הים. מה גיט שביב כל הגדול מחבירו בולע את חברו אף בני אדם הגדול בולע את הקטן והיינו דתנן ר' חנינא בר אבא רמי כתיב ^ה **ואנכי אפרם והמה דברו עלי כובים אני אמרתי אפרם בממונם בעוה"ז כדי שיזכו לעולם הבא והמה דברו עלי כובים והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא מאי דכתיב** ^ה **ואני יסרתי חזקתי ורעותם ואלי יחשבו רע אמר הקב"ה אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה כדי שיחזקו ורעותם לעוה"ב ואלי יחשבו רע משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שני יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב** ^ה **רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם מאן דאית ליה** ^ה **סיסיא ברחמיה מסיק ליה אישתיק ולא אמר להו ולא מידו רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה אמרו ליה ולא אמרת לן דאדם גדול הוא [ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא] אמר להו אימר דאמרי לכו בתנאי בקראי מי אמרי לכו אמרו ליה מ"ש אתון ידיעיתון אמר להו אנן דשכיחינן גביכון רמינן אנפשינן ומעיינן אינהו לא מעיינן אמרו ליה לימא לן מעט מעט שנושה משני בנ"א אחד אוהבו ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו הוה להמית צדיק עם רשע אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע ^ה **חולין הוא מעשות כדבר צדיק עם רשע ולא והכתיב** ^ה **וממקדשי תחלו** ^ה **ותני רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו התם נמי כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו הוו להו כצדיקים שאינן גמורים רב פפא רמי כתיב** ^ה **אל זועם בכל יום וזעמו מי יעמוד לא קשיא כאן ביחיד כאן בצבור** ^ה **"ת"ר אל זועם בכל יום וכמה זעמו רגע וכמה רגע** ^ה **אחת מחמש ריבוא ושלשת אלפים ושמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה זו היא רגע ואין כל בריה יכולה לכיון אותה רגע חוץ מבזעם הרשע דכתיב ביה****